

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Факультет здоров'я, фізичного виховання і спорту
Кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

“ 01 ”   2020 року

Внутрішні та хірургічні хвороби
(за професійним спрямуванням)

Для студентів

Спеціальності: 227 - Фізична терапія, ерготерапія

Освітнього рівня: перший (бакалаврський)

Освітньої програми: 227.00.02 «Фізична терапія, ерготерапія»

Спеціалізація:

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти
Протокол № <u>СБ 83/20</u>
(підпис) _____ (прізвище, ініціали)
«   »   20 <u>20</u> р.

Київ - 2020

Розробники:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Викладачі:

Савченко В.М., доктор медичних наук, професор, зав. кафедри, кафедра фізичної реабілітації та біокінезіології.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та біокінезіології
Протокол від 31.08.2020 р. № 1.

Завідувач кафедри (В.М. Савченко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з грантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 227.00.02 «Фізична терапія, ерготерапія».
___. ___. 2020 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ (М.Ф. Хорошуха)
(підпис)

Робочу програму перевірено
___. ___. 2020 р.

Заступник директора/декана (О.С. Комоцька)
(підпис)

Пролонговано :

На 20__/20__ н.р _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

На 20__/20__ н.р _____ (______). «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	Денна	Заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість модулів	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Семестровий контроль	30	
Самостійна робота	26	
Форма семестрового контролю	Екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – надати теоретичні та практичні знання про виникнення (етіологію), закономірності розвитку (патогенез), клінічні прояви, особливості обстеження (діагностику), методи лікування найбільш поширених внутрішніх та хірургічних хвороб людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

Завдання дисципліни:

1. ЗК 04. Сформувати здатність працювати в команді.
2. ЗК 11. Сформувати здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. ЗК 12. Сформувати здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
4. СК 01. Сформувати здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я.
5. СК 03. Сформувати здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
6. СК 05. Сформувати здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини.

7. СК 06. Сформувати здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.

8. СК 09. Сформувати здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.

9. СК 10. Сформувати здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта / клієнта відповідними засобами й методами та документувати отримані результати.

10. СК 11. Сформувати здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.

11. Надати знання про внутрішні та хірургічні хвороби людини як об'єкт медицини та реабіліталогії, їх класифікацію за Міжнародною класифікацією хвороб та клінічними рекомендаціями. Охарактеризувати перебіг внутрішніх та хірургічних хвороб, їх клінічні варіанти та наслідки для людини. Описати клінічні прояви хвороб (симптоми, синдроми), дати розуміння механізмам їх виникнення.

12. Надати знання про діагностику внутрішніх та хірургічних хвороб людини, про класичні клінічні та сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження в цілому, опитувальники та шкали, необхідні для оцінки стану здоров'я людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

13. Надати знання про клінічний діагноз, його структуру і смислову функцію. Сформувати розуміння трактування клінічного діагнозу для його використання в професійній діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта.

14. Надати загальні знання про методи лікування та реабілітації в цілому та при конкретних хворобах, показаннях і протипоказаннях до їх застосування.

3. Результати навчання за дисципліною

1. ПР 01. Демонструвати готовність до зміцнення та збереження особистого та громадського здоров'я шляхом використання рухової активності людини та проведення роз'яснювальної роботи серед пацієнтів/клієнтів, членів їх родин, медичних фахівців, а також покращенню довкілля громади.

2. ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

3. ПР 06. Застосовувати методи й інструменти визначення та вимірювання структурних змін та порушених функцій організму, активності та участі, трактувати отриману інформацію.

4. ПР 08. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

5. ПР 12. Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.

6. ПР 13. Обирати оптимальні форми, методи і прийоми, які б забезпечили шанобливе ставлення до пацієнта/клієнта, його безпеку/захист, комфорт та приватність.

7. Знати класифікацію хвороб за МКБ та клінічними рекомендаціями. Знати особливості перебігу різних хвороб, їх клінічні варіанти та наслідки для людини, клінічні прояви хвороб. Вміти використовувати ці знання у оцінці стану здоров'я людини.

8. Знати та вміти здійснювати діагностику хвороб людини, вміти застосовувати класичні клінічні, сучасні лабораторні та інструментальні методи дослідження, опитувальники та шкали для оцінки стану здоров'я людини в процесі фізичної терапії та ерготерапії.

9. Вміти трактувати клінічний діагноз, розуміти його для оцінки стану пацієнта, використовувати для складання стратегії і тактики фізичної терапії та ерготерапії.

10. Знати методи лікування та реабілітації при конкретних хворобах, показання і протипоказання до їх застосування. Вміти складати стратегію і тактику фізичної терапії та ерготерапії з урахуванням лікарських та інших методів лікування.

11. Знати методи оцінки результатів лікування та реабілітації в цілому та при конкретних хворобах, вміти їх застосовувати та трактувати.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Внутрішні хвороби. Хвороби органів кровообігу.							
Тема 1. Здоров'я і патологія. Хвороба. Діагноз: структура, клінічне значення.	2	2					
Тема 2. Хвороби органів кровообігу. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів кровообігу	2	2					
Тема 3. Загальні поняття про атеросклероз. Ішемічна хвороба серця та її класифікація. Серцеві аритмії.	2			2			
Тема 4. Ішемічна хвороба серця: стенокардія	2			2			
Тема 5. Ішемічна хвороба серця: інфаркт міокарда	2			2			
Тема 6. Артеріальна гіпертензія. Гіпертонічна	2			2			

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
хвороба. Гіпотонічна хвороба.							
Тема 7. Вади серця. Запальні хвороби серця (ендокардити, міокардити).	2			2			
Ішемічна хвороба серця: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Гіпертонічна хвороба: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви.	7						7
Модульний контроль	2						
Разом	23	4		10			7
Змістовий модуль 2. Хвороби органів дихання							
Тема 8. Хвороби органів дихання. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів дихання.	2	2					
Тема 9. Пневмонії.	2			2			
Тема 10. Бронхіти, хронічне обструктивне захворювання легень.	2			2			
Тема 11. Бронхіальна астма.	2			2			
Тема 12. Бронхоектатична хвороба. Плеврити. Пневмосклероз. Емфізема.	2			2			
Пневмонії: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Бронхіти: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Хронічне обструктивне захворювання легень: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви.	6						6
Модульний контроль	2						
Разом	18	2		8			6
Змістовий модуль 3. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи та ендокринних органів							
Тема 13. Захворювання органів травлення. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів травлення.	2	2					
Тема 14. Гастрити. Виразкова хвороба.	2			2			
Тема 15. Хвороби жовчно-видільної системи	2			2			

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна:					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
(холецистит, жовчо-кам'яна хвороба).							
Тема 16. Хвороби печінки (гепатіти). Панкреатит. Хвороби кишок (коліти).	2			2			
Тема 17. Захворюваннях сечовидільної системи. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах сечовидільної системи.	2	2					
Тема 18. Нефрит. Пієліт. Нирковокам'яна хвороба	2			2			
Тема 19. Порушення обміну речовин. Ожиріння. Подагра.	2			2			
Тема 20. Захворювання залоз внутрішньої секреції. Цукровий діабет.	2			2			
Виразкова хвороба: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Цукровий діабет: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Ожиріння: причини, класифікація, пов'язані хвороби, наслідки, профілактика, лікування.	6						6
Модульний контроль	2						
Разом	24	4		12			6
Змістовий модуль 4. Загальна хірургія. Хірургічні хвороби.							
Тема 21. Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Загальні питання.	2	2					
Тема 22. Хвороби органів дихання (гортані та трахеї, легень, плеври), що потребують оперативних втручань.	2	2					
Тема 23. Хвороби серця, що потребують оперативних втручань.	2			2			
Тема 24. Хвороби судин, що потребують оперативних втручань.	2			2			
Тема 25. Хвороби органів травлення, що потребують оперативних втручань.	2	2					
Тема 26. Хвороби черевної порожнини та стінки живота, що потребують оперативних втручань. Опущення органів черевної	2			2			

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
порожнини.							
Тема 27. Хвороби сечовидільної системи та статевих органів (хвороби простати у чоловіків, яєчників у жінок), що потребують оперативних втручань.	2			2			
Тема 28. Хвороби молочної залози, що потребують оперативних втручань.	2			2			
Хірургічні хвороби, які що потребують оперативних втручань: хвороби органів дихання, органів кровообігу, шлунку, черевної порожнини та стінки живота.	7						7
Модульний контроль	2						
Разом	25	6		10			7
Семестровий контроль	30						
Усього	120	16	40				26

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Внутрішні хвороби. Хвороби органів кровообігу.

Лекція 1. Здоров'я і патологія. Хвороба. Діагноз: структура, клінічне значення.

Основні питання / ключові слова: Поняття клінічної медицини: здоров'я, патологія, хвороба, нозологія; види методів обстеження в клінічній медицині; Клінічне обстеження: опитування, огляд, фізикальне обстеження (пальпація, перкусія, аускультация); лабораторні методи обстеження; інструментальні методи обстеження; діагностика, діагноз: структура, клінічне значення.

Лекція 2. Хвороби органів кровообігу. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів кровообігу.

Основні питання / ключові слова: Соціальне значення хвороб органів кровообігу; основні причини виникнення та розвитку хвороб органів кровообігу; діагностика (методи обстеження) хвороб органів кровообігу; основні симптоми, синдроми та порушення; класифікація хвороб органів кровообігу.

Практичне заняття 1. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця та її класифікація. Серцеві аритмії.

Основні питання / ключові слова: Визначення та соціальне значення атеросклерозу. Етіологія і патогенез атеросклерозу. Класифікація. Ішемічна хвороба серця та її класифікація. Серцеві аритмії: визначення, причини, класифікація; аритмії, зумовлені порушенням утворення імпульсу, аритмії, зумовлені порушенням проведення імпульсу.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.

3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

6. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.

7. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 2. Ішемічна хвороба серця: стенокардія.

Основні питання / ключові слова: Визначення. Соціальне значення стенокардії. Етіологія і патогенез стенокардії. Клінічна класифікація стенокардії. Клінічні особливості різних форм стенокардії. Діагностика стенокардії. Лікування стенокардії.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.

3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів:

навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

6. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.

7. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 3. Ішемічна хвороба серця: інфаркт міокарда.

Основні питання / ключові слова: Інфаркт міокарда: визначення. Соціальне значення інфаркту міокарда. Етіологія і патогенез. Клінічна класифікація інфаркту міокарда. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) інфаркту міокарда. Діагностика. Лікування інфаркту міокарда.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.

3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

6. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.

7. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 4. Артеріальна гіпертензія. Гіпертонічна хвороба. Гіпотонічна хвороба.

Основні питання / ключові слова: Артеріальна гіпертензія, гіпертонічна хвороба: визначення, етіологія, патогенез, класифікація ВООЗ, клініка, гіпертонічний криз, лікування. Вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії: види. Гіпотонічна хвороба: визначення, етіологія, патогенез, клініка, лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.

3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

6. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.

7. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 5. Вади серця. Запальні хвороби серця (ендокардити, міокардити).

Основні питання / ключові слова: Вади серця, визначення, причини. Недостатність мітрального клапана, мітральний стеноз, недостатність клапана аорти, стеноз устя аорти; гемодинаміка, клініка. Запальні хвороби серця: інфекційний ендокардит (етіологія, патогенез, морфологічні зміни, клініка, діагностичні критерії, лікування), міокардити (етіологія, патогенез, морфологічні зміни, клініка, діагностичні критерії, лікування).

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея. – Ужгород: ІВА, 2009. – 848 с.
3. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.
4. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.
5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.
6. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.
7. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Змістовий модуль 2. Хвороби органів дихання

Лекція 3. Хвороби органів дихання. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів дихання.

Основні питання / ключові слова: Соціальне значення хвороб органів дихання; основні причини виникнення та розвитку хвороб органів дихання; діагностика (методи обстеження) хвороб органів дихання: основні симптоми, синдроми та порушення; класифікація хвороб органів дихання.

Практичне заняття 6. Пневмонії.

Основні питання / ключові слова: Пневмонії: визначення; соціальне значення пневмоній; клінічна класифікація; етіологія і патогенез пневмоній; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) пневмоній; діагностика (обстеження) пневмоній; лікування пневмоній.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-

інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. – Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 7. Бронхіти, хронічне обструктивне захворювання легень.

Основні питання / ключові слова: Гострий і хронічний бронхіт: визначення; соціальне значення; етіологія і патогенез бронхіту; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) бронхіту; діагностика бронхіту; лікування бронхіту. Хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ): визначення; соціальне значення ХОЗЛ; етіологія і патогенез ХОЗЛ; клінічна класифікація ХОЗЛ; клініка ХОЗЛ, ускладнення; діагностика ХОЗЛ; лікування ХОЗЛ.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. – Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 8. Бронхіальна астма.

Основні питання / ключові слова: Бронхіальна астма: визначення; соціальне значення бронхіальної астми; етіологія; атопічна астма, неатопічна астма; класифікація за ступенями, діагностика; астматичний стан; лікування бронхіальної астми.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. – Т.2 / А.С. Свінцицький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Практичне заняття 9. Бронхоектатична хвороба. Плеврити. Пневмосклероз. Емфізема.

Основні питання / ключові слова: Бронхоектатична хвороба: визначення; етіологія і патогенез; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика (обстеження); лікування. Плеврити: визначення, етіологія, класифікація, діагностика, лікування. Емфізема: визначення, етіологія, патогенез, клініка, лікування. Пневмосклероз: визначення, патоморфологічні зміни.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колоча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. – Т.2 / А.С. Свінцицький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.

6. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.

Змістовий модуль 3. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи та ендокринних органів

Лекція 4. Захворювання органів травлення. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах органів травлення.

Основні питання / ключові слова: Соціальне значення хвороб органів травлення; основні причини виникнення та розвитку хвороб органів травлення; діагностика (методи обстеження) хвороб органів травлення: основні симптоми, синдроми та порушення; класифікація хвороб органів травлення.

Практичне заняття 10. Гастрити. Виразкова хвороба.

Основні питання / ключові слова: Гастрити: визначення; соціальне значення; етіологія і патогенез; клініка; хронічний гастрит, класифікація, клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення), діагностика, лікування хронічного гастриту. Виразкова хвороба: визначення; соціальне значення; етіологія і патогенез; класифікація; клініка (особливості перебігу, ускладнення), діагностика, лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні

хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.

6. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.

Практичне заняття 11. Хвороби жовчно-видільної системи (холецистит, жовчо-кам'яна хвороба).

Основні питання / ключові слова: Холецистит: визначення; етіологія і патогенез; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування. Жовчо-кам'яна хвороба: визначення; соціальне значення; етіологія і патогенез; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.

6. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.

Практичне заняття 12. Хвороби печінки (гепатіти). Панкреатит. Хвороби кишок (коліти).

Основні питання / ключові слова: Хронічний гепатит: визначення; соціальне значення; етіологія і патогенез; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; профілактика та лікування. Панкреатит: визначення; етіологія і патогенез; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування. Хронічний ентерит: визначення; етіологія і патогенез; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування. Хронічний коліт: визначення; етіологія і патогенез; класифікація, клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.

5. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.

6. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.

7. Губергріц Н. Б. Хронічні гепатити та цирози печінки: навч. посібник / Н. Б. Губергріц, Н. В. Харченко. – Кіровоград: ПОЛІУМ, 2015. – 288 с.

Лекція 5. Захворювання сечовидільної системи. Загальні питання. Методи обстеження при хворобах сечовидільної системи.

Основні питання / ключові слова: Соціальне значення хвороб сечовидільної системи; основні причини виникнення та розвитку хвороб сечовидільної системи; діагностика (методи обстеження) хвороб органів сечовидільної системи: основні симптоми, синдроми та порушення; класифікація хвороб сечовидільної системи.

Практичне заняття 13. Нефрит. Пієліт. Нирковокам'яна хвороба.

Основні питання / ключові слова: Гломерулонефрит визначення, класифікація. Хронічний гломерулонефрит: етіологія і патогенез; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування. Пієлонефрит: визначення; етіологія і патогенез; клініка; діагностика; лікування. Нирковокам'яна хвороба: визначення; етіологія і патогенез; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Урологія. Национальное руководство / под ред. Н.А. Лопаткина. — М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. - 1024 с.

6. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. — Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. — К.: Медицина, 2009. — 1088 с.

Практичне заняття 14. Порушення обміну речовин. Ожиріння. Подагра.

Основні питання / ключові слова: Ожиріння: визначення; соціальне значення; етіологія і патогенез; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування. Подагра: визначення; етіологія і патогенез; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Солов'юк О. О. Ожиріння та його наслідки : навч. посіб. / О. О.Солов'юк. — Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. - 93 с.

Практичне заняття 15. Захворювання залоз внутрішньої секреції. Цукровий діабет.

Основні питання / ключові слова: Цукровий діабет: визначення; соціальне значення; етіологія і патогенез; клінічна класифікація; клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення); діагностика; лікування.

Рекомендована література

1. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.

2. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. — Запоріжжя: АА Тандем, 2017. — 432 с.

3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.

4. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. — К.: ВСВ «Медицина», 2009. — 1104 с.

5. Эндокринология: учебник для студентов высших мед. учеб. заведений / [П. Н. Боднар, Г. П. Михальчишин, Ю. И. Комисаренко и др.]; под ред. проф. П. Н. Боднара. — изд. 2, перераб. и дополн. — Винница: Нова Книга, 2016. — 488 с.

Змістовий модуль 4. Загальна хірургія. Хірургічні хвороби.

Лекція 6. Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Загальні питання.

Основні питання / ключові слова: Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Загальна характеристика хірургічних хвороб. Види оперативних втручань. Післяопераційні стани та їх перебіг. Хірургічна інфекція.

Лекція 7. Хвороби органів дихання (гортані та трахеї, легень, плеври), що потребують оперативних втручань. Травми грудної клітки.

Основні питання / ключові слова: Анатомія органів дихання (схема). Обстеження хворих із захворюваннями плеври і легень (перелік). Захворювання

плеври, які потребують хірургічного лікування: емпієма плеври, пухлини плеври. Захворювання легень, які потребують хірургічного лікування: абсцес легені, кісти легень, спонтанний пневмоторакс, бронхоектатична хвороба, пухлини легень. Захворювання трахеї, які потребують хірургічного лікування..

Лекція 8. Хвороби органів травлення, що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Схема анатомії органів травлення. Обстеження хворих із захворюваннями органів травлення (перелік). Захворювання стравоходу: класифікація; рефлюкс-езофагіт, симптоми; ахалазія кардії, симптоми; пухлини, класифікація, симптоми. Захворювання шлунка і дванадцятипалої кишки, які потребують хірургічного лікування: виразкова хвороба шлунку, класифікація, симптоми; виразкова хвороба дванадцятипалої кишки (пептична виразка), симптоми; ускладнення після оперативного лікування виразкової хвороби. Новоутворення шлунка і дванадцятипалої кишки. Захворювання жовчного міхура, які потребують хірургічного лікування: холелітіаз (жовчнокам'яна хвороба); післяхолецистектомічний синдром. Пухлини підшлункової залози, класифікація, симптоми.

Практичне заняття 16. Хвороби серця, що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Анатомія органів кровообігу (схема). Обстеження хворих із захворюваннями серця (перелік). Набуті вади серця. Вади аортального клапана: стеноз аортального клапана, недостатність аортального клапана серця. Мітральні вади серця: стеноз мітрального клапана, недостатність мітрального клапана серця. Стеноз і недостатність тристулкового клапана серця. Природжені вади серця: класифікація, відкрита артеріальна протока, коарктація аорти, дефект міжпередсердної перегородки, дефект міжшлуночкової перегородки; гемодинаміка при природжених вадах серця. Хірургічні методи лікування.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнецов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. — Тернопіль: ТДМУ, 2006. — 488 с.

4. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. — М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. — Т. I. — 864 с.

5. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. — М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. — Т. II. — 832 с.

Практичне заняття 17. Хвороби судин, що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Загальна характеристика захворювань артерій. Обстеження хворих із захворюваннями судин (перелік). Оклюзійні захворювання аорти, оклюзія коронарних судин. Протези судин. Облітеруючі захворювання артерій кінцівок, класифікація: облітеруючий атеросклероз, облітеруючий ендартеріт, облітеруючий тромбангіт (хвороба Бюргера). Гострі тромбози та емболії артерій нижніх кінцівок. Аневризми судин. Вазоспастичні хвороби: хвороба Рейно. Захворювання вен нижніх кінцівок: вторинне варикозне розширення вен, тромбофлебіт поверхневих вен. Захворювання лімфатичної системи: лімфостаз. Хірургічні методи лікування захворювань артерій.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.
2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.
3. Чумак П.Я., Кузнецов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.
4. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. – Т. I. – 864 с.
5. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. – Т. II. – 832 с.

Практичне заняття 18. Хвороби черевної порожнини та стінки живота, що потребують оперативних втручань. Опущення органів черевної порожнини.

Основні питання / ключові слова: Схема анатомії черевної порожнини. Захворювання тонкої кишки: пухлини, хвороба Крона, дивертикули тонкої кишки, обструкція тонкого кишечника, основні симптоми захворювань тонкої кишки. Захворювання товстої кишки: колоректальні поліпи, рак ободової і прямої кишок, дивертикульоз товстої кишки. Запальні захворювання товстої кишки: хвороба Крона, неспецифічний виразковий коліт. Геморой, етіологія, патогенез, клініка, лікування. Перитоніти: класифікація; дифузний перитоніт, симптоми; обмежені перитоніти (абсцеси черевної порожнини). Грижі, класифікація; пахвинні грижі, стегові грижі, пупкові грижі, післяопераційні грижі. Опущення органів черевної порожнини.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.
2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.
3. Чумак П.Я., Кузнецов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

4. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. – Т. I. – 864 с.

5. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. – Т. II. – 832 с.

Практичне заняття 19. Хвороби сечовидільної системи та статевих органів (хвороби простати у чоловіків, яєчників у жінок), що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Хвороби нирок, які потребують хірургічного лікування: сечокам'яна хвороба, симптоми, лікування. Хвороби простати у чоловіків: простатит гострий, хронічний, симптоми, лікування; доброякісна гіперплазія передміхурової залози. Захворювання яєчників у жінок: запальні хвороби яєчників (аднексит), симптоми, лікування; пухлини яєчників, симптоми, лікування.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнецов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

4. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. – Т. I. – 864 с.

5. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. – Т. II. – 832 с.

Практичне заняття 20. Хвороби молочної залози, що потребують оперативних втручань.

Основні питання / ключові слова: Анатомія молочної залози. Обстеження молочної залози. Доброякісні захворювання молочної залози. Рак молочної залози: класифікація, стадії; лікування. Методи лікування.

Рекомендована література

1. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.

2. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хіміч та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хіміча. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.

3. Чумак П.Я., Кузнецов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

4. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. – Т. I. – 864 с.

5. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. – Т. II. – 832 с.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1	2	2	3	3
Відвідування семінарських									
Відвідування практичних занять	1	5	5	4	4	6	6	5	5
Робота на семінарському занятті									
Робота на практичному занятті	10	5	50	4	40	6	60	5	50
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)									
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ									
Разом			87		75		98		88
Максимальна кількість балів : 348									
Розрахунок коефіцієнта : $348 / 100 = 3,48$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1. (7 годин)		
Ішемічна хвороба серця: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Гіпертонічна хвороба: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви.	Поточний	5
Змістовий модуль 2. (6 годин)		
Пневмонії: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Бронхіти: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Хронічне обструктивне захворювання легень: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви.	Поточний	5
Змістовий модуль 3. (6 годин)		
Виразкова хвороба: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Цукровий діабет: етіологія, патогенез, класифікація, клінічні прояви. Ожиріння: причини, класифікація, пов'язані хвороби, наслідки, профілактика, лікування.	Поточний	5
Змістовий модуль 4. (7 годин)		
Хірургічні хвороби, які що потребують оперативних втручань: хвороби органів дихання, органів кровообігу, шлунку, черевної порожнини та стінки живота.	Поточний	5
Всього: 26 годин		20

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — модульне письмове тестування.

Критерії оцінювання модульного письмове тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	24 - 25
Дуже добре	21 - 23

Оцінка	Кількість балів
<i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	18 – 20
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	13 – 17
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	10 -13
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модуля (низький рівень)</i>	6 – 9
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма контролю — **екзамен**.

Умови допуску — 35 і більше балів.

Критерії оцінювання підсумкового письмового тестування:

Оцінка	Кількість балів
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	36 – 40
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	31 – 35
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	21 – 30
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	16-20
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	11-15
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модуля (низький рівень)</i>	6-10
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-5

Оцінка	Кількість балів
<i>відсутні</i>	

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Надайте визначення здоров'я, патології, хворобі та нозології. Розкрийте суть цих понять.
2. Наведіть методи обстеження в клінічній медицині. Дайте характеристику клінічним методам обстеження.
3. Дайте визначення та охарактеризуйте лабораторні і інструментальні методи обстеження в клінічній медицині. Наведіть основні методи дослідження при хворобах органів дихання та органів кровообігу.
  - а. Дайте визначення діагностиці. Що таке діагноз? Наведіть структуру та клінічне значення діагнозу.
4. Опишіть функції елементів (складових) структури діагнозу.
5. Яке соціальне значення хвороб органів кровообігу? Наведіть основні причини виникнення та розвитку хвороб органів кровообігу.
6. Наведіть та опишіть методи обстеження пацієнтів з хворобами органів кровообігу.
7. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах органів кровообігу.
8. Наведіть класифікацію хвороб органів кровообігу.
9. Яке соціальне значення хвороб органів дихання? Наведіть основні причини виникнення та розвитку хвороб органів дихання.
10. Наведіть та опишіть методи обстеження пацієнтів з хворобами органів дихання.
11. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах органів дихання.
12. Наведіть класифікацію хвороб органів дихання.
13. Яке соціальне значення хвороб органів травлення? Наведіть основні причини виникнення та розвитку хвороб органів травлення.
14. Наведіть та опишіть методи обстеження пацієнтів з хворобами органів травлення.
15. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах органів травлення.
16. Наведіть класифікацію хвороб органів травлення.
17. Що відноситься до сечовидільної системи людини? Назвіть основні хвороби та причини виникнення та розвитку хвороб сечовидільної системи.
18. Наведіть та опишіть методи обстеження пацієнтів з хворобами сечовидільної системи.
19. Назвіть та опишіть основні симптоми при хворобах сечовидільної системи.
20. Наведіть класифікацію хвороб сечовидільної системи.
21. Дайте визначення атеросклерозу. Розкрийте соціальне значення атеросклерозу. Опишіть етіологію і патогенез атеросклерозу.

22. Наведіть класифікацію атеросклерозу. Опишіть клінічні прояви, профілактику і лікування атеросклерозу.
23. Дайте визначення ішемічній хворобі серця (ІХС). Опишіть етіологію і патогенез ІХС. Наведіть класифікацію ІХС.
24. Дайте визначення стенокардії. Розкрийте соціальне значення стенокардії. Опишіть етіологію і патогенез стенокардії.
25. Наведіть методи діагностики стенокардії. Опишіть основні симптоми при стенокардії.
26. Наведіть клінічну класифікацію стенокардії. Опишіть клінічні особливості різних форм стенокардії.
27. Наведіть основні лікарські та фізичні методи лікування при стенокардії.
28. Дайте визначення інфаркту міокарда. Розкрийте соціальне значення інфаркту міокарда. Опишіть етіологію і патогенез інфаркту міокарда.
29. Наведіть методи діагностики інфаркту міокарда. Опишіть основні симптоми при інфаркті міокарда.
30. Наведіть клінічну класифікацію інфаркту міокарда. Опишіть клінічні особливості різних форм інфаркту міокарда.
31. Наведіть основні лікарські та фізичні методи лікування при інфаркті міокарда.
32. Дайте визначення гіпертонічній хворобі. Розкрийте її соціальне значення. Опишіть етіологію і патогенез гіпертонічної хвороби.
33. Наведіть методи діагностики при гіпертонічній хворобі. Опишіть основні симптоми при гіпертонічній хворобі.
34. Наведіть клінічну класифікацію ВООЗ гіпертонічної хвороби. Опишіть клініку при гіпертонічній хворобі.
35. Що таке вторинні (симптоматичні) артеріальні гіпертензії. Наведіть класифікацію та опишіть особливості клінічного перебігу окремих видів вторинних артеріальних гіпертензій.
36. Що таке гіпертонічний криз. Наведіть класифікацію та опишіть клініку гіпертонічного кризу. Принципи лікування гіпертонічного кризу.
37. Наведіть основні лікарські та фізичні методи лікування гіпертонічної хвороби.
38. Дайте визначення гіпотонічній хворобі. Наведіть етіологію, патогенез, клініку та основні методи лікування гіпотонічної хвороби.
39. Що таке вади серця? Назвіть основні набуті вади серця, їх причину (етіологія) та механізми розвитку (патогенез).
40. Що таке недостатність мітрального клапана? Опишіть зміни гемодинаміки, клініку недостатності мітрального клапана.
41. Що таке мітральний стеноз. Опишіть зміни гемодинаміки, клініку мітрального стенозу.
42. Що таке недостатність клапана аорти. Опишіть зміни гемодинаміки, клініку недостатності клапана аорти.
43. Що таке стеноз устя аорти. Опишіть зміни гемодинаміки, клініку стенозу устя аорти.

44. Дайте визначення інфекційному ендокардиту. Опишіть етіологію, патогенез, морфологічні зміни, клініку та основні методи лікування інфекційного ендокардита.

45. Дайте визначення міокардиту. Опишіть етіологію, патогенез, морфологічні зміни, клініку та основні методи лікування міокардита.

46. Що таке серцеві аритмії? Наведіть причини виникнення серцевих аритмій. Класифікація серцевих аритмій.

47. Охарактеризуйте аритмії, зумовлені порушенням утворення імпульсу. Наведіть та опишіть види таких аритмій. Лікарські методи лікування таких аритмій.

48. Охарактеризуйте аритмії, зумовлені порушенням проведення імпульсу; лікування. Наведіть та опишіть види таких аритмій. Лікарські методи лікування таких аритмій.

49. Дайте визначення пневмонії. Розкрийте соціальне значення пневмоній. Наведіть клінічну класифікацію пневмоній.

50. Що таке позалікарняні пневмонії? Опишіть етіологію, патогенез, діагностику, клініку позалікарняних пневмоній. Лікарські та фізичні методи лікування цих пневмоній.

51. Що таке нозокоміальні пневмонії? Опишіть етіологію, патогенез, діагностику, клініку нозокоміальних пневмоній. Лікарські та фізичні методи лікування цих пневмоній.

52. Дайте визначення бронхіту. Розкрийте соціальне значення бронхітів. Опишіть етіологію і патогенез бронхіту. Наведіть клінічну класифікацію бронхіту.

53. Що таке хронічний простий бронхіт? Опишіть етіологію і патогенез хронічного бронхіту. Діагностика та клініка хронічного бронхіту. Лікарські та фізичні методи лікування хронічного бронхіту.

54. Що таке хронічне обструктивне захворювання легень (ХОЗЛ)? Соціальне значення ХОЗЛ. Опишіть етіологію і патогенез ХОЗЛ. Клінічна класифікація та клініка ХОЗЛ. Діагностика ХОЗЛ. Ускладнення ХОЗЛ. Лікарські та фізичні методи лікування ХОЗЛ.

55. Дайте визначення бронхіальній астмі (БА). Розкрийте соціальне значення бронхіальної астми. Опишіть етіологію та патогенез бронхіальної астми. Наведіть класифікацію бронхіальної астми.

56. Що таке атопічна бронхіальна астма? Класифікація бронхіальної астми за ступенями. Діагностика та клініка бронхіальної астми. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування бронхіальної астми.

57. Що таке астматичний стан? Причини виникнення астматичного стану. Клініка астматичного стану. Лікування астматичного стану.

58. Дайте визначення бронхоектатичній хворобі (БЕХ). Опишіть етіологію та патогенез БЕХ. Наведіть клінічну класифікацію БЕХ.

59. Опишіть діагностику і клініку (форми, особливості перебігу, ускладнення) бронхоектатичної хвороби. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування бронхоектатичної хвороби.

60. Дайте визначення плевриту. Розкрийте етіологію, наведіть класифікацію плевритів. Діагностика, клініка плевриту. Наведіть лікарські та

фізичні методи лікування плевритів.

61. Дайте визначення емфіземи легень. Опишіть етіологію, патогенез, клініку емфіземи легень. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування емфіземи легень.

62. Дайте визначення пневмосклерозу. Опишіть патоморфологічні зміни при пневмосклерозі. Ускладнення пневмосклерозу. Методи лікування пневмосклерозу.

63. Дайте визначення гастриту. Розкрийте його соціальне значення. Опишіть етіологію та патогенез гастриту. Клінічні симптоми гастриту. Класифікація гастриту.

64. Що таке хронічний гастрит? Класифікація, клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) хронічного гастриту. Діагностика хронічного гастриту. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування хронічного гастриту.

65. Дайте визначення виразковій хворобі. Розкрийте її соціальне значення. Опишіть етіологію та патогенез виразковій хворобі. Класифікація виразкової хвороб.

66. Опишіть клініку (особливості перебігу, ускладнення) виразкової хвороби. Діагностика виразкової хвороби. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування виразкової хвороби.

67. Дайте визначення холециститу. Опишіть етіологію та патогенез холециститу. Наведіть клінічну класифікацію холециститу.

68. Опишіть клініку (форми, особливості перебігу, ускладнення) холециститу. Діагностика холециститу. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування холециститу.

69. Дайте визначення панкреатиту. Опишіть етіологію та патогенез панкреатиту. Наведіть клінічну класифікацію панкреатиту.

70. Опишіть клініку (форми, особливості перебігу, ускладнення) панкреатиту. Діагностика панкреатиту. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування панкреатиту.

71. Дайте визначення жовчо-кам'яної хвороби. Розкрийте її соціальне значення. Опишіть етіологію та патогенез жовчо-кам'яної хвороби, її клініку. Діагностика жовчо-кам'яної хвороби. Методи лікування жовчо-кам'яної хвороби.

72. Дайте визначення хронічному гепатиту. Розкрийте його соціальне значення. Опишіть етіологію та патогенез хронічного гепатиту. Наведіть клінічну класифікацію хронічного гепатиту.

73. Опишіть клініку (форми, особливості перебігу, ускладнення) хронічного гепатиту. Діагностика хронічного гепатиту. Профілактика та лікування хронічного гепатиту.

74. Дайте визначення хронічному ентериту. Опишіть етіологію та патогенез хронічного ентериту. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) хронічного ентериту. Діагностика та лікування хронічного ентериту.

75. Дайте визначення хронічний коліту. Опишіть етіологію та патогенез хронічного коліту. Клініка (форми, особливості перебігу,

ускладнення) хронічного коліту. Діагностика та лікування хронічного коліту.

76. Дайте визначення гломерулонефриту. Що таке хронічний гломерулонефрит. Опишіть етіологію та патогенез хронічного гломерулонефриту. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) хронічного гломерулонефриту. Діагностика та лікування хронічного гломерулонефриту.

77. Дайте визначення пієлонефриту. Опишіть етіологію та патогенез пієлонефриту. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) пієлонефриту. Діагностика та лікування пієлонефриту.

78. Дайте визначення нирковокам'яної хвороби. Опишіть етіологію та патогенез нирковокам'яної хвороби. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) нирковокам'яної хвороби. Діагностика та лікування нирковокам'яної хвороби.

79. Дайте визначення ожирінню. Розкрийте соціальне значення ожиріння. Опишіть етіологію та патогенез ожиріння. Наведіть клінічну класифікацію ожиріння.

80. Опишіть клініку (форми, особливості перебігу) ожиріння. Ускладнення ожиріння. Діагностика ожиріння. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування ожиріння.

81. Дайте визначення подагри. Опишіть етіологію та патогенез подагри. Клініка (форми, особливості перебігу, ускладнення) подагри. Діагностика та лікування подагри

82. Дайте визначення цукровому діабету. Розкрийте соціальне значення цукрового діабету. Опишіть етіологію та патогенез цукрового діабету. Клінічна класифікація цукрового діабету.

83. Опишіть клініку (форми, особливості перебігу, ускладнення) цукрового діабету. Діагностика цукрового діабету. Наведіть лікарські та фізичні методи лікування цукрового діабету.

84. Що таке хірургічні хвороби? Надайте загальну характеристику хірургічних хвороб. Види оперативних втручань. Опишіть післяопераційні стани та їх перебіг.

85. Наведіть хвороби молочної залози, що потребують оперативних втручань. Обстеження молочної залози, методи діагностики захворювань молочної залози.

86. Що таке пухлини молочної залози. Наведіть класифікацію пухлин молочної залози. Рак молочної залози: класифікація, стадії. Методи лікування раку молочної залози.

87. Наведіть та дайте характеристику захворюванням плеври, які потребують хірургічного лікування. Які плеврити потребують хірургічного лікування? Що таке емпієма плеври? Пухлини плеври.

88. Наведіть та дайте характеристику захворюванням легень, які потребують хірургічного лікування. Що таке абсцес легень? Надайте клінічну характеристику бронхоектатичній хворобі, яка потребує хірургічного лікування.

89. Дайте визначення кістам легень. Морфологічні зміни легень при кістах. Клініка кіст легень. Діагностика кіст легень. Методи лікування.

90. Дайте визначення спонтанному пневмотораксу. Причини виникнення. Клініка пневмотораксу. Діагностика пневмотораксу. Методи лікування.

91. Дайте визначення пухлини легень. Класифікація за місцем розташування в легенях, якістю тканинного росту. TNM класифікація. Основні клінічні симптоми. Методи діагностики. Методи лікування.

92. Наведіть та дайте характеристику захворюванням трахеї, які потребують хірургічного лікування.

93. Що таке природжені вади серця. Наведіть класифікацію. Дайте коротку характеристику змінам гемодинаміки при відкритій артеріальній протоці, коарктації аорти, дефекті міжпередсердної перегородки та дефекті міжшлуночкової перегородки.

94. Надайте загальну характеристику захворюванням судин. Наведіть класифікацію захворюванням судин. Обстеження хворих із захворюваннями судин.

95. Дайте клінічну характеристику оклюзійним захворюванням аорти, оклюзії коронарних судин. Обстеження хворих при захворюваннях коронарних судин. Хірургічні методи лікування ішемічної хвороби серця. Протези судин.

96. Дайте клінічну характеристику облітеруючим захворюванням артерій кінцівок. Наведіть класифікацію. Опишіть методи дослідження при облітеруючих захворюваннях артерій кінцівок.

97. Що таке облітеруючий атеросклероз. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику. Методи лікування облітеруючого атеросклерозу.

98. Що таке облітеруючий ендартеріт. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику. Методи лікування облітеруючого ендартеріту.

99. Що таке облітеруючий тромбангіт (хвороба Бюргера). Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику. Методи лікування облітеруючого тромбангіту.

100. Дайте клінічну характеристику вазоспастичним хворобам. Що таке хвороба Рейно? Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику. Методи лікування хвороби Рейно.

101. Дайте клінічну характеристику захворюванням вен нижніх кінцівок (вторинне варикозне розширення вен, тромбофлебіт поверхневих вен). Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику вторинного варикозного розширення вен. Методи лікування вторинного варикозного розширення вен.

102. Дайте клінічну характеристику захворюванням лімфатичної системи. Що таке лімфостаз? Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику лімфостазу. Методи лікування лімфостазу.

103. Наведіть та дайте клінічну характеристику захворюванням стравоходу, які потребують хірургічного лікування. Коротко опишіть рефлюкс-езофагіт, ахалазію кардії та пухлини стравоходу. Наведіть основні симптоми.

104. Опишіть клініку виразкової хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки, при якій потребується хірургічне лікування. Ускладнення після оперативного лікування виразкової хвороби.

105. Дайте клінічну характеристику новоутворенням шлунку і дванадцятипалої кишки. Наведіть класифікацію, основні симптоми.

Ускладнення після хірургічне лікування.

106. Опишіть клініку жовчнокам'яна хвороба (холелітіаз), при якій потребується хірургічного лікування. Розкрийте післяхолецистектомічний синдром.

107. Дайте клінічну характеристику пухлинам підшлункової залози. Наведіть класифікацію, симптоми. Ускладнення після хірургічне лікування.

108. Наведіть захворювання тонкої кишки, які потребують хірургічного лікування. Дайте коротку клінічну характеристику пухлинам, хворобі Крона, дивертикулам тонкої кишки, обструкції тонкого кишечника. Опишіть основні симптоми захворювань тонкої кишки.

109. Наведіть захворювання товстої кишки, які потребують хірургічного лікування. Дайте коротку клінічну характеристику колоректальним поліпам, раку ободової і прямої кишок, дивертикульозу товстої кишки. Опишіть основні симптоми вказаних захворювань.

110. Дайте клінічну характеристику запальним захворюванням товстої кишки: хворобі Крона та неспецифічному виразковому коліту. Наведіть основні симптоми вказаних захворювань.

111. Що таке геморої? Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику геморою. Методи лікування геморою.

112. Дайте визначення перитоніту. Наведіть класифікацію перитонітів. Що таке дифузний перитоніт? Що таке обмежений перитоніт (абсцеси черевної порожнини). Основні клінічні симптоми. Методи лікування.

113. Дайте визначення грижі. Наведіть класифікацію гриж. Коротко опишіть пахвинні грижі, стеговні грижі, пупкові грижі, післяопераційні грижі. Методи лікування гриж.

114. Опишіть клініку сечокам'яної хвороби, при якій потребується хірургічне лікування. Ускладнення після оперативного лікування сечокам'яної хвороби.

115. Дайте клінічну характеристику простатиту у чоловіків. Хронічний простатит. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику хронічного простатиту. Методи лікування хронічного простатиту.

116. Дайте визначення доброякісній гіперплазії передміхурової залози у чоловіків. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику доброякісної гіперплазії передміхурової залози. Методи лікування доброякісної гіперплазії передміхурової залози.

117. Дайте клінічну характеристику запальним хворобам яєчників (аднексит) у жінок. Опишіть етіологію, патогенез, клініку та діагностику аднекситу. Методи лікування аднекситу.

118. Дайте клінічну характеристику пухлинам яєчників у жінок. Опишіть клініку та діагностику. Методи лікування пухлин яєчників.

119. Що таке опущення органів черевної порожнини. Основні симптоми. Методи лікування.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів	Рейтингова оцінка
Відмінно <i>Знання, виконання в повному обсязі з незначною кількістю (1-2) несуттєвих помилок (вищий рівень)</i>	90-100	A
Дуже добре <i>Знання, виконання в повному обсязі зі значною кількістю (3-4) несуттєвих помилок (вище середнього рівень)</i>	82-89	B
Добре <i>Знання, виконання в неповному обсязі з незначною кількістю (1-2) суттєвих помилок (середній рівень)</i>	75-81	C
Задовільно <i>Знання, виконання в неповному обсязі зі значною кількістю (3-5) суттєвих помилок/недоліків (нижче середнього рівень)</i>	69-74	D
Достатньо <i>Знання, виконання в неповному обсязі, але є достатніми і задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання (нижче середнього рівень)</i>	60-68	E
Незадовільно <i>Знання, виконання недостатні і не задовольняють мінімальні вимоги результатів навчання з можливістю повторного складання модулю (низький рівень)</i>	35-59	FX
Незадовільно <i>З обов'язковим повторним курсом модуля (знання, вміння відсутні)</i>	1-34	F

7. Навчально-методична картка дисципліни

Разом: 120 год.: лекції - 16 год., практ. заняття - 40 год., самостійна робота - 26 год., модульн. контроль - 8 год., семестровий контроль – 30 год., екзамен - 2 год.

Модулі	Змістовий модуль 1. Внутрішні хвороби. Хвороби органів кровообігу. (87 балів)				
Лекції	1			2	
Теми лекцій	Здоров'я і патологія. Хвороба. Діагноз: структура, клінічне значення.			Хвороби органів кровообігу. Загальні питання. Методи дослідження при хворобах органів кровообігу.	
Лекції, відвід. (бали)	1			1	
Практичні заняття	1	2	3	4	5
Теми практичних занять	Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця та її класифікація. Аритмії серця.	Ішемічна хвороба серця. Стенокардія	Ішемічна хвороба серця. Інфаркт міокарда	Артеріальна гіпертензія. Гіпертонічна хвороба. Гіпотонічна хвороба.	Вади серця. Запальні хвороби серця (ендокардити, міокардити).
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5				
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 1 (25 балів)				
Підсум. контроль					

Модулі	Змістовий модуль 2. Хвороби органів дихання (75 балів)			
Лекції	3			
Теми лекцій	Хвороби органів дихання. Загальні питання. Методи дослідження при хворобах органів дихання.			
Лекції, відвід. (бали)	1			
Практичні заняття	6	7	8	9
Теми практичних занять	Пневмонії.	Бронхіти, хронічне обструктивне захворювання легень.	Бронхіальна астма.	Бронхоектатична хвороба. Плеврити. Пневмосклероз. Емфізема.
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5			
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 2 (25 балів)			
Підсум. контроль				

Модулі	Змістовий модуль 3. Хвороби органів травлення, сечовидільної системи та ендокринних органів (98 балів)					
Лекції	4			5		
Теми лекцій	Захворювання органів травлення. Загальні питання. Методи дослідження при хворобах органів травлення.			Захворюваннях сечовидільної системи. Загальні питання. Методи дослідження при хворобах сечовидільної системи.		
Лекції, відвід. (бали)	1			1		
Практичні заняття	10	11	12	13	14	15
Теми практичних занять	Гастрити. Виразкова хвороба.	Хвороби жовчно-видільної системи (холецистит, жовчо-кам'яна хвороба).	Хвороби печінки (гепатіти). Панкреатит. Хвороби кишок (коліти).	Нефрит. Пієліт. Нирковокам'яна хвороба.	Порушення обміну речовин. Ожиріння. Подагра.	Захворювання залоз внутрішньої секреції. Цукровий діабет.
Робота на практич. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5					
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 3 (25 балів)					
Підсум. контроль						

Модулі	Змістовий модуль 4. Загальна хірургія. Хірургічні хвороби. (88 балів)				
Лекції	6		7		8
Теми лекцій	Основи загальної хірургії. Хірургічні хвороби. Загальні питання.		Хвороби органів дихання (гортані та трахеї, легень, плеври), що потребують оперативних втручань. Травми грудної клітки.		Хвороби органів травлення, що потребують оперативних втручань.
Лекції, відвід. (бали)	1		1		1
Практичні заняття	16	17	18	19	20
Теми практичних занять	Хвороби серця, що потребують оперативних втручань.	Хвороби судин, що потребують оперативних втручань.	Хвороби черевної порожнини та стінки живота, що потребують оперативних втручань. Опущення органів черевної порожнини.	Хвороби сечовидільної системи та статевих органів (хвороби простати у чоловіків, яєчників у жінок), що потребують оперативних втручань.	Хвороби молочної залози, що потребують оперативних втручань
Робота на практ. зан.+відвід. (бали)	10+1	10+1	10+1	10+1	10+1
Самост. роб. (бали)	5				
Види пот. контр. (бали)	Мод. контр. робота № 4 (25 балів)				
Підсум. контроль	Екзамен				

8. Рекомендовані джерела

Основні:

1. Внутренняя медицина: Учебник : В 3 т. – Т.1 / Е.Н. Амосова, О.Я. Бабак, В.Н. Зайцева и др.; под Ред. проф. Е.Н. Амосовой. – К.: Медицина, 2008. – 1064 с.
2. Внутрішня медицина: Підручник: У 3 т. – Т.2 / А.С. Свінціцький, Л.Ф. Конопльова, Ю.І.Фещенко та ін.; За ред. проф. К.М. Амосової. – К.: Медицина, 2009. – 1088 с.
3. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбок; За ред. О. О. Якименко. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 372 с.
4. Від симптому і синдрому – до діагнозу та лікування: посібник лікаря загальної практики / За заг. ред. І.В. Чопея – Ужгород: ІВА, 2009.-848с.
5. Внутрішня медицина: Підручник для мед. ВНЗ III-IV рів.акред. / Середюк Н.М. – К.: ВСВ «Медицина», 2009. – 1104 с.
6. Гастроентерологія: підручник у 2-х томах / за ред. Н. В. Харченко, О. Я. Бабака. – 2-е вид., переробл., доповн. – Кіровоград: Поліум, 2016. – Т. 1. – 488 с.
7. Губергріц Н. Б. Хронічні гепатити та цирози печінки: навч. посібник / Н. Б. Губергріц, Н. В. Харченко. – Кіровоград: ПОЛІУМ, 2015. – 288 с.
8. Основи формулювання клінічного діагнозу та визначення умов надання медичної допомоги пацієнтам із захворюваннями внутрішніх органів: навчальний посібник для лікарів, клінічних ординаторів, лікарів загальної (сімейної) практики, лікарів терапевтичного спрямування, а також для лікарів-інтернів за фахом «загальна практика-сімейна медицина» та «внутрішні хвороби» / В.І. Кривенко, С.П. Пахомова, О.П. Федорова. [та ін.]. – Запоріжжя: АА Тандем, 2017. – 432 с.
9. Щуліпенко І.М. Пропедевтика внутрішньої медицини : Загальна семіотика і діагностика : навч. посібник / І.М. Щуліпенко. — К.: Медицина, 2008. — 304 с.
10. Клінічні лекції по внутрішнім хворобам в 2-х томах. Т. 1. / Кардіологія, ревматологія, пульмонологія / В. Г. Передерій, С. М., Ткач. – Київ, 1997. – 515 с.
11. Солов'юк О. О. Ожиріння та його наслідки : навч. посіб. / О. О.Солов'юк. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. - 93 с.
12. Хірургічні хвороби: Підручник / В. І. Байдан, А. С. Владика, В. В. Грубнік та ін.; За ред. В. В. Грубніка. — Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. — 424 с.
13. Хірургія: підручник / Б.П. Лисенко, В.Д. Шейко, С.Д. Хімич та ін.: за ред. професорів Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, С.Д. Хімича. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010. — 712 с.
14. Чумак П.Я., Кузнєцов А.Я., Рудий М.О., Ковальов О.П. Хірургічні хвороби. – Тернопіль: ТДМУ, 2006. – 488 с.

15. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. – Т. I. – 864 с.
16. Клиническая хирургия: национальное руководство: в 3 т. / под ред В.С.Савчельева, А.И. Кариенко. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2009. – Т. II. – 832 с.

Додаткові:

17. Внутрішня медицина: ревматологія: навч. посіб. / В.Є.Кондратюк, М.Б.Джус. – К.: ВСВ «Медицина», 2017. – 272 с.
18. Бронхообструктивні захворювання у дорослих осіб: етіологія, патогенез, класифікація, діагностика, лікування. Навчальний посібник / за редакцією Фещенка Ю.І. – К., 2015. – 150 с.
19. Функціональна діагностика: національний підручник / за ред. О. Жарінова, Ю. Іваніва, В. Куця. – К.: Четверта хвиля, 2018. – 732 с.
20. Сімейна медицина: У 3 кн.: підручник. Кн. 1. Загальні питання сімейної медицини / О.М. Гиріна, Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік та ін.; за ред. О.М. Гиріної, Л.М. Пасієшвілі, Г.С. Попік. — К. : ВСВ «Медицина», 2013. — 672 с.
21. Кардиология. Национальное руководство: краткое издание / под ред. Ю.Н Беленкова, Р.Г. Огвнова. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2012. - 848 с.
22. Пульмонология. Национальное руководство. Краткое издание / под ред. А. Г. Чучалина. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 800 с.
23. Гастроэнтерология : национальное руководство / под ред. В.Т. Ивашкина, Т.Л. Лапиной. - М. : ГЭОТАР-Медиа, 2008. - 704 с.
24. Урология. Национальное руководство / под ред. Н.А. Лопаткина. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2009. - 1024 с.
25. Инфекционные эндокардиты: руководство. Тюрин В.П. / Под ред. Ю.Л. Шевченко. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2013. – 368 с.
26. Кардиомиопатии и миокардиты: руководство. Моисеев В.С., Киякбаев Г.К. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2013. - 352 с.
27. Нефрология. Клинические рекомендации / под ред. Е. М. Шилова, А. В. Смирнова, Н. Л. Козловской. – М.: ГЭОТАР–Медиа, 2016. – 816 с.
28. Гастроэнтерология. Руководство. Библиотека врача-специалиста / Я. С. Циммерман. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2015. – 816 с.
29. Эндокринология: учебник для студентов высших мед. учеб. заведений / [П. Н. Боднар, Г. П. Михальчишин, Ю. И. Комисаренко и др.]; под ред. проф. П. Н. Боднара. – изд. 2, перераб. и дополн. – Винница: Нова Книга, 2016. – 488 с.